

Motion

1978/79: 2566

av Nils Hörberg

med anledning av propositionen 1978/79: 112 om regionalpolitik

REGIONALPOLITIK — STYRNING GENOM SELEKTIVA ELLER ALLMÄNT VERKANDE STÖDFORMER

1 Sammanfattning

Motionen instämmer i propositionens ambitiösa mål men uttrycker vissa farhågor för byråkrati och subjektivitet vid det selektiva stödets fördelning och diskuterar i stället allmänt verkande styrmedel såsom

- lönekostnadsbidrag till alla arbetsgivare i stödområdena utom staten,
- avstånds- och kallortsbidrag till alla medborgare i vissa av stödområdena,
- ökat utnyttjande av de regionala utvecklingsfonderna i regionalpolitiska lånesammanhang samt
- skärpta avdragsregler för arbetsresor i storstadsområdena m. fl.

2 Regionalpolitiska mål

Regionalpolitikens nuvarande mål sådana de fastställts av riksdagen sammanfattas i propositionen så, att alla — oavsett var de bor i landet — skall ha tillgång till ARBETE, SERVICE och GOD MILJÖ. Mot denna grundformulering finns intet att invända.

I propositionen anför bl. a., att de senaste årens strukturomvandling inom det svenska näringslivet ställer ytterligare krav på regionalpolitiken, när det gäller att trygga sysselsättningen i utsatta regioner. Statsrådet understryker också — mera än tidigare gjorts — betydelsen av allsidiga sysselsättningsmöjligheter i olika landsdelar.

Att ökade sysselsättningstillfällen sätts såsom det primära målet för regionalpolitiken är realistiskt. Den enkla sanningen är ju att om trygga ARBETSTILLFÄLLEN finns då kommer människor till orten/landsdelen, då först blir det möjligt att ordna tillfredsställande SERVICE, och först därigenom skapas GOD MILJÖ för berörda medborgare.

ATT SKAPA TRYGGA PERMANENTA ARBETSTILLFÄLLEN I LANDSDELAR MED SVIKTANDE SYSSELSÄTTNING MÅSTE DÄRFÖR VARA FRÄMSTA MÅLET.

3 Selektiva stödåtgärder

I propositionen framhålls bl. a. att gjorda värderingar av den förda regionalpolitiken visar att "de selektivt verkande medlen lån och bidrag

hittills varit mer effektiva stödformer än de generellt verkande medlen transport- och sysselsättningsstöd". Av detta bör man inte dra slutsatsen att selektiva stödåtgärder alltid är överlägsna allmänt verkande sådana. Förhållandet kan givetvis också vara att de hittills använda generella åtgärderna varit otillräckliga, olämpligt utformade osv. Statsrådet har dock stannat för att "huvuddelen av det regionalpolitiska stödet liksom hittills bör lämnas efter en individuell prövning i de enskilda stödärendena".

Kommer inte risk för en betydande utökning av redan befintlig byråkrati att bli följden? Får inte DEN större chans till stöd, som har förmågan att bättre beskriva sina planer än den som är praktiskt lagd och klart ser möjligheterna till utvidgning av sin verksamhet?

Kommunerna skall normalt inte få lokaliseringsstöd, vilket kan medföra att en kommun vid planeringen av en verksamhet föredrar att låta den skötas av ett enskilt företag med chans till statsstöd i st. f. i kommunal regi. Statsstödet kan här avgöra den administrativa utformningen.

Sysselsättningsstödet, som måste anses vara den viktigaste biten när det gäller att direkt öka antalet arbetstillfällen, kan ge anledning till olika byråkratiska överväganden. "Det är viktigt att det vid en vidgad användning av sysselsättningsstödet skapas tillfredsställande garantier för att stödet används till sitt avsedda syfte." — Sysselsättningsstödet "bör enbart omfatta ökningar av personalen och grunda sig på den genomsnittliga sysselsättningen under ett år". "Fortsatt stöd bör ges för kvarstående sysselsättningsökning, som har berättigat till förstaårsstöd." — "En förutsättning för att stödet skall lämnas bör vara, att den utökning av företagets verksamhet som ligger till grund för sysselsättningsökningen kan väntas bli bestående."

Reglerna är inte glasklara. Vem kan skapa garantier för att stödet används i avsett syfte, vem kan garantera att sysselsättningsökningen blir bestående osv.? Hur förfar man när ett företag i Arjeplog utökar med 10 personer, som alla lämnar sin arbetsplats i Jokkmokk inom samma stödområde osv.?

Redogörelsen för förhandsbeskeds utnyttjande på s. 83 och för kombinationen av avskrivnings- och lokaliseringsslån med eller utan sysselsättningsstöd på s. 88 visar arbetsrutiner som måste medföra byråkrati.

Stödbeslutande myndighet är länsstyrelse, länsarbetsnämnd, AMS och i vissa fall regeringen. Är då dessa beslutande instanser verkligen de lämpligaste att bedöma alla de komplicerade enskilda ärenden som blir följden av ett regionalpolitiskt stöd byggt på selektiva regler? Skulle inte andra och enklare metoder kunna konstrueras med samma mål i sikte men med större chans att uppnå gott resultat utan byråkratiska biverkningar?

4 Allmänt verkande stödåtgärder

Med det bibehållna målet att öka antalet arbetstillfällen inom vissa landsdelar borde enklare, allmänt verkande åtgärder kunna övervägas. Dels skulle sådana kunna medverka till en minskad byråkrati, dels skulle risken för konkurrenssnedvridningar mellan företag kunna undvikas och dels skulle framför allt alla i förväg och på lång sikt veta under vilka förmånligare ekonomiska förutsättningar verksamhet kan bedrivas inom stödområdena.

DET GÄLLER JU OCKSÅ ATT UTFORMA REGIONALPOLITIKEN SÅ, ATT DEN PÅ LÅNG SIKT SKAPAR INTRESSE HOS NÄRINGSLIVET ATT PERMANENT ETABLERAS SIG INOM BERÖRDA LANDSDELAR.

4.1 Lönekostnadsbidrag

Om man vidhåller att det primära målet är att skapa arbetstillfällen inom stödområdet måste det vara riktigt med en form av sysselsättningsstöd. Men det gäller att inte bara under kortare tid stödja en anställningsutökning utan att under lång tid (för all framtid) göra det lönsamt att etablera sig inom stödområdena med arbetskraftskrävande verksamhet. Detta måste såväl företagare som löntagare veta i förväg — företagaren därför att verksamhetens långsiktiga kalkyler måste baseras bl. a. på det utgående regionalpolitiska stödet och löntagaren därför att stödet utgör en extra garanti för att företagets fortlevnad blir tryggad.

Ett permanent lönekostnadsbidrag till alla anställda med arbetsplats inom stödområdena skulle kunna vara en lämplig form av sysselsättningsstöd. Lönekostnadsbidraget skulle utgå till alla arbetsgivare utom staten, således även till kommunerna.

"Utbetalningsbyråkratin" skulle vara mycket enkel och egentligen bara behöva bestå av taxeringsnämndens årliga granskning av löneuppgifterna från berörda arbetsgivare över anställda med arbetsplats inom resp. kommun. Om sedan beloppet skulle utbetalas eller kvittas mot företagets skatteredovisning är en fråga om praktiska administrationsrutiner.

- Inga som helst överväganden om det berättigade i stöd till det ena eller det andra företaget skulle behöva göras.
- Inga subjektiva värderingar skulle kunna smyga sig in i systemet.
- Inga ansökningar med långa motiveringar och bilagor skulle behöva ingivas.
- Inga remisser till länsarbetsnämnd, inga överklaganden hos länsstyrelse, regering osv. skulle behöva komplicera bidragssystemet.
- Inga kontroller skulle behöva göras om anställningsutökning verkligen skett.

- Inga trassligheter skulle behöva uppstå på grund av konjunkturvariationer vid rekrytering.
- Inga arbetsplatsbyten inom kommunen eller inom stödområdet skulle försvåra bidragsrutinen.
- Inga kontroller skulle behöva ske om bidragen används på rätt sätt osv.

Lönekostnadsbidraget kan utformas på olika sätt. Det kan t. ex. ställas i relation till basbeloppet och på så sätt utgå med ett lika stort kron-talsbelopp för varje person som haft helårsanställning och reduceras för sådana med delårsanställning. Det kan också utformas procentuellt i relation till vederbörande företags totala lönekostnadsram. En differ-entiering av lönekostnadsbidragen mellan de olika stödområdena kan naturligtvis tänkas. Närmare utredningar får visa vilken form som är lämpligast.

Ett permanent lönekostnadsbidrag skulle skapa förutsättningar för företag att långsiktigt planera för etablering inom stödområdet. Arbets-tillfällena skulle öka, och viktigast är att befintliga arbetstillfällen skul-le få större förutsättningar till fortvaro.

För att ge en bild av årskostnaden för lönekostnadsbidrag kan näm-nas att allmänna arbetsgivaravgiften med 4 % under sitt sista år (1977) gav 1,2 à 1,3 miljarder kronor från dåvarande allmänna och inre stöd-området. Propositionens anslagsäskanden om 7,4 miljarder under fem år motsvarar 1,4 à 1,5 miljarder kronor per år (1979).

4.2 *Avstånds- och kallortsbidrag*

Om lönekostnadsbidrag enligt ovan således skulle kunna öka och per-manent trygga sysselsättningstillfällena inom stödområdena, så behöver de dock kompletteras med andra regionalpolitiska satsningar som sti-mulerar medborgarna till permanent bosättning inom stödområdena.

I annat sammanhang har frågan väckts om "avståndsbidrag" och "kallortsbidrag" till vissa delar av stödområdena. Medborgarna i Norr-landslänen, Dalarna och norra Värmland, med stora transportavstånd och långa vintrar, borde efter vissa regler kunna få bidrag av regional-politisk karaktär.

För kommunikationsproblemens skull borde ett avståndsbidrag kun-na utformas, så att varje vuxen medborgare med större avstånd till närmaste tätort än t. ex. 40 km fick ett statligt, skattefritt årsbidrag, oavsett bilinnehav eller ej. Avståndsbidraget skulle utgöra en allmän ersättning för de problem som de stora avstånden uppställer.

Av klimatskäl borde medborgarna i de berörda landsdelarna få ett kallortsbidrag som kompensation för kostnader m. m. till följd av den längre vintern.

Utöver lönekostnadsbidrag för att skapa permanenta arbetstillfällen

torde ytterligare stimulansåtgärder behövas för att få fler medborgare intresserade av bosättning inom stödområdena, t. ex. bidrag av ovan nämnd typ.

4.3 Utvecklingsfondernas utnyttjande

När det gäller avskrivnings- och lokaliseringslån och liknande borde en smidig anpassning till de regionala utvecklingsfonderna kunna göras. Dessa fonders betydelse har redan ökat. De har fått större låneram att röra sig inom men ännu långt ifrån tillräcklig sådan.

Inom de regionala utvecklingsfonderna finns ett stort kunnande om det egna länets näringsliv och om dess ekonomiska problem. Här finns all den expertis samlad som behövs för att bedöma kreditbehov, lönsamhet m. m. inom länets företag.

Med lönekostnadsbidrag enligt ovan såsom regionalpolitikens huvudsats borde låneverksamheten inom stödområdena kunna byggas upp så, att de regionala utvecklingsfonderna utöver utökning av nuvarande verksamhet även kunde få ansvaret att handlägga de extra lånefrågor som erfordras av regionalpolitiska skäl. Viss personalutökning med statligt lönestöd skulle då behövas.

Genom förläggning av den regionalpolitiskt betingade låneverksamheten till de regionala utvecklingsfonderna skulle den lokala ekonomiska näringslivsexpertisen kunna utnyttjas rationellt och särskilda handlägningsrutiner för de regionalpolitiska lånen undvikas.

4.4 Avdrag för arbetsresor

Enligt propositionen kommer folkmängdsutvecklingen för perioden 1978—1985 att bl. a. medföra en viss ökning för Stockholms län. Stockholm är det enda riksområde som uppvisar ökning enligt prognoserna. Statsrådet nämner bl. a. att en balanserad utveckling i Stockholmsregionen är ett viktigt mål i regionalpolitiken.

En aktiv regionalpolitik som syftar till balans i befolkningsutvecklingen över hela landet förutsätter inte bara stödåtgärder i sviktande landsdelar utan även "bromsande insatser" i regioner som tenderar att dra till sig för många arbetssökande.

ETT sätt att begränsa intresset för inflyttning till sådana områden vore, att där successivt skära ned rätten till avdrag för bilresor till och från arbetet. I storstadsområdena och i andra kommuner med utpräglad tätortsdominans, där den kollektiva trafiken är väl utvecklad, vore det rimligt att efter hand reducera rätten till avdrag för bilresor till och från arbetet till samma årsbelopp som summan av den kollektivt ordnade trafikens månadskort e. d. Dispenser för pendling till och från närmaste kollektiva trafikpunkt och andra särförhållanden bör givetvis medges.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det för framtiden är önskvärt att man i större utsträckning än för närvarande utnyttjar allmänt verkande stödformer inom regionalpolitiken.

Stockholm den 19 april 1979

NILS HÖRBERG (fp)

